

Історіографія становлення державного контролю за діяльністю закладів дошкільної освіти в Україні (друга половина XX – початок XXI століття)

Ю. О. Соловей

Кафедра дошкільної освіти, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси, Україна

Corresponding author. E-mail: solovey_yula@ukr.net

Paper received 01.10.18.; Revised 06.10.18; Accepted for publication 08.10.18.

<https://doi.org/10.31174/SEND-PP2018-180VI74-12>

Анотація. У вступі вказаний об'єкт дослідження – державний контроль за діяльністю закладів дошкільної освіти. Визначені основні етапи становлення та розвитку державного контролю за діяльністю закладів дошкільної освіти в Україні. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні історичних етапів становлення державного контролю за діяльністю закладів дошкільної освіти в Україні. В основній частині схарактеризовано історичну складову розвитку системи державного контролю в контексті розвитку галузі дошкільної освіти. Проведений огляд та аналіз інформативних джерел і наказів Міністерства освіти і науки України. Розглянуто основні закони України, якими регламентуються органи управління освітою для здійснення державного контролю за роботою закладів дошкільної освіти. Описано основні періоди розвитку та занепаду державного контролю. Визначено етапи становлення й розвитку державного контролю за системою дошкільної освіти в Україні другої половини XX століття. Досліджено розвиток державного контролю початку XXI століття та виокремлено етапи його становлення. Доведено, що початок XXI століття вважається періодом утвердження державного контролю як закономірної невід'ємної одиниці освітнього процесу.

Ключові слова: державний контроль, дошкільна освіта, заклад дошкільної освіти, етап, історичний період, управління.

Вступ. Дошкільний вік вважається найважливішим у загальному розвитку особистості дитини та дитини як майбутнього громадянина країни. Як зазначає Л. Пісоцька [20], дошкільна освіта – фундамент, на якому базується вся подальша освіта. Це є незаперечною істиною, яку слід урахувувати у своїй діяльності владним структурам як освітянського, так і державного управління, від найнижчого до найвищого рівнів [20, с. 1].

Дошкільний навчальний заклад є одним із соціальних інститутів в якому відбувається цілеспрямований розвиток, навчання й виховання дитини у період дошкільного дитинства. Тому вкрай важливим є контроль над здійснюваною дошкільними установами діяльністю.

Державний контроль за діяльністю закладів дошкільної освіти вважається дієвим аспектом управління, що забезпечує систематичну перевірку діяльності закладів дошкільної освіти як структурного підрозділу для визнання спроможності здійснювати освітню діяльність та регламентується законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»; положення про дошкільний навчальний заклад; наказ Міністерства освіти і науки України (МОН) «Про затвердження Порядку державної атестації дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладів»; «Про затвердження «Інструкції про ділову документацію в дошкільних закладах»; «Про затвердження «Примірного положення про порядок звітування керівників дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів перед педагогічним колективом та громадськістю»; листів МОН України «Щодо створення у навчальних закладах груп (центрів розвитку) для дітей дошкільного віку»; «Щодо збереження посад фахівців з дошкільної освіти при обласних, районних, міських органах управління освітою»; «Щодо збереження в мережі дошкільних навчальних закладів»; «Щодо окремих питань державної атестації та рейтингового оцінювання»; «Щодо процедури ліцензування фізичних осіб – підприємців у сфері дошкільної освіти»; «Щодо атестації педагогічних працівників ЗДО, які працюють не за фахом»; «Про забезпечення в штатних розписах управлінь (відділів) освіти відділів (секторів) з питань дошкільної освіти» та інши-

ми документами.

В Україні державний контроль здійснюється МОН України, центральними органами виконавчої влади, яким підпорядковані заклади дошкільної освіти, Державною інспекцією навчальних закладів, районними державними адміністраціями та підпорядкованими їм органами управління освітою, органами місцевого самоврядування [9, с. 18].

Короткий огляд публікацій за темою. В історіографічних джерелах проблему становлення державного контролю за діяльністю закладів дошкільної освіти в Україні розглядають такі науковці як, О. Андрійко, А. Гуз, Т. Десятов, З. Канівець, Т. Куценко, А. Панченко, Л. Пісоцька, А. Петров, В. Шпак. Контроль на різних рівнях державного управління в системі освіти досліджують С. Васильєва, Л. Даниленко, Д. Дейкун, П. Дроб'язко, О. Зайченко, Л. Калініна, Є. Красяков, С. Крисюк, М. Поташнік, Є. Хриков, Г. Шамова та інші вчені. Наукові розвідки проблеми становлення та розвитку системи дошкільної освіти здійснюють Л. Артемова, О. Бондар, З. Борисова, О. Венгловська, Т. Головань, О. Донченко, В. Котирло, К. Крутій, Т. Куліш, З. Нагачевська, Т. Пантюк, О. Проскура, Т. Слободянюк, Т. Степанова, І. Улюкаєва, Т. Фімінова та ін.

Мета статті – схарактеризувати історичні етапи становлення державного контролю за діяльністю закладів дошкільної освіти в Україні.

Результати та їх обговорення. У своєму історичному розвитку система дошкільної освіти має значний досвід становлення, відродження, стабільного розвитку і модернізації, що узгоджується з різними етапами розвитку суспільства, тому історичну складову розвитку державного контролю за діяльністю закладів дошкільної освіти, слід розглядати в історичному аспекті розвитку дошкільних установ.

Ретроспективний аналіз становлення системи дошкільної освіти в Україні показує, що динаміка її розвитку містить декілька етапів. Зокрема, дослідниками визначено, що середина XIX ст. – до початку XX ст. є етапом зародження дошкільного виховання і появи перших суспільних закладів для дітей, оскільки дошкільне виховання має глибокі історико-соціальні корені.

Аналіз довідкових джерел виявив, що наприкінці

XVIII – початку XIX століття в Європі виникає ідея створення «школи для найменших». Першим творцем такої школи був відомий педагог XIX століття Роберт Оуен (1816 р., Шотландія). Натомість, німецький педагог Фрідріх Фребель відкрив власну школу (1837 р.), яку назвав дитячим садочком – «кіндергартен» [2, с. 4]. В Україні ж, один із перших спеціальних дошкільних навчальних закладів було засновано у 1858 р. з ініціативи дружини редактора газети «Киевские губернские новости» О. Чернишової, а протягом 1882–1889 рр. у Києві починає діяти приватний садок К. Безменової [21, с. 95].

Система дошкільного виховання починає повноцінно розвиватися з кінця XIX століття. Саме тоді з ініціативи приватних осіб були створені умови для розвитку дошкільних установ. У той час, уряд не цікавився проблемами галузі дошкільної освіти, а всі пропозиції з покращення системи дошкільної освіти, на жаль, ігнорувалися. Заклади дошкільної освіти навіть не мали державного фінансування (фінансування здійснювалося за рахунок батьків або ж благодійної допомоги). Підтвердженням цього є наукові напрацювання вченої Л. Пісоцької [19], яка зауважує, що виникнення перших дитячих садків припадає на 60-ті роки XIX ст. за ініціативи приватних осіб, благодійних і філантропічних організацій [19, с. 550].

Підсумовуючи зазначене, доцільно наголосити на тому, що у XIX ст. державного контролю за діяльністю закладів дошкільної освіти як такого не існує, а держава взагалі не цікавиться діяльністю дошкільних установ. Як наслідок – уповільнення розвитку галузі дошкільного виховання.

Якщо звернутися до історії другої половини XX ст. – прослідковуємо поступове відродження дошкільного виховання в Україні. Протягом 1950-1960 рр. ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР видають ряд постанов (найважливішою вважається постанова «Про подальші заходи допомоги жінкам-матерям, працюючим на підприємствах і в закладах»), які повинні були виконуватися міністерством, які на той час уже опікувалися безпосередньо дошкільними закладами, здійснювали їх ревізію та спрямовували свою роботу на створення сталої системи контролю за дошкільною освітою [1, с. 335].

Стимулюючим чинником розвитку мережі дошкільних закладів у 60-х роках було проведення місцевих, республіканських і всесоюзних оглядів дошкільних закладів, участь дошкільних закладів у Виставках досягнень народного господарства СРСР і УРСР. Перший громадський огляд дошкільних закладів України було проведено у травні-червні 1960 року [11, с. 246]. Під час оглядів і підбиття підсумків велика увага звертається на матеріально-технічне забезпечення, план побудови ЗДО (згідно з новими архітектурними проектами дитячих садків), забезпечення навчально-виховного процесу дидактичними матеріалами, а також на склад працівників дошкільних закладах, які повинні бути зі спеціальною педагогічною освітою.

У 1969 р. постановою Ради Міністрів СРСР від 7 січня затверджено Положення про Міністерство освіти СРСР, у якому чітко окреслено основні його завдання, які стосуються контролю, управління та сприяння розвитку дошкільного виховання: подальший розвиток і вдосконалення системи дошкільного виховання, мережі дитячих дошкільних закладів; організація й удосконалення системи підготовки і підвищення кваліфікації вихователів; оснащення дитячих дошкільних закладів обладнанням і навчально-наочними посібниками [25, с. 9].

Протягом 70-80-х рр. XX століття набуває чинності положення про інспектора-методиста з дошкільного виховання, у якому розкриваються його управлінські та контролюючі обов'язки, а саме на нього покладається відповідальність за здійснення державного контролю за виконанням дошкільними установами й органами народної освіти партійно-урядових постанов і рішень у галузі освіти, основ законодавства про народну освіту. Інспектор мав організовувати реалізацію рішень і рекомендацій як центральних, так і місцевих державно-громадських органів народної освіти, проводити аналіз багатогранної діяльності дошкільних закладів. Він не тільки контролює, а й надає практичну допомогу педагогам і керівникам дошкільних установ в усуненні недоліків, у вивченні й поширенні передового педагогічного досвіду, упровадженні у практику досягнень психолого-педагогічної науки. Увага інспектора-методиста спрямовується, насамперед, на вдосконалення стилю внутрішнього управління [5, с. 10–11].

Слід зауважити, що важливим кроком реформування дошкільного виховання в 70-х роках стає реорганізація мережі малокомплектних дошкільних установ. У ряді областей вводяться в дію нові приміщення дитячих садків. На відділи народної освіти покладається контроль із питань забезпечення дітей місцями в дошкільних установах на території їхнього проживання. При районних відділах освіти створюють спеціальні комітети, які регулюють обмін путівками в дошкільні заклади між відомствами, надають місця в дитячі садки дітям із багатодітних сімей, працюючих і молодих матерів [17, с. 5–7].

Посилена увага до організації освітньої роботи в закладах дошкільної освіти та керівництво роботою педагогічних кадрів також припадає на 70-ті роки XX ст., коли органи державної влади посилено займаються вивченням поняття управління у галузі дошкільного виховання та спільно з республіканським навчально-методичним кабінетом і кабінетом гри та іграшки щорічно розробляють план контролю, керівництва і надання методичної допомоги дошкільним закладам [3, с. 27].

Так, у 1972 році Міністерство освіти УРСР затверджує нові типові штати дитячих дошкільних закладів. У цей час простежується обмеження управлінських дій керівництва дошкільної установи стосовно підбору кадрів [18, с. 37].

Варто відзначити, що 80-ті роки, в літературних джерелах, окреслені етапом значного розвитку державного управління та, відповідно, основної функції управління – державного контролю за діяльністю закладів дошкільної освіти. У 1980-х роках в областях починають функціонувати обласні відділи, а в районах – районні відділи народної освіти. Дані відділи включають у себе роботу інспекторів із системи дошкільного виховання, сприяють повноцінному розвитку дошкільних установ. Констатуємо, що система управління та контролю за дошкільними установами за 1980 роки піднімається на більш високий рівень і набуває стабільного характеру.

Водночас, 90-ті роки минулого століття вирізняються соціальними та економічними змінами в українському суспільстві, критичним серед яких є падіння народжуваності, що «сприяло» зменшенню кількості дитячих дошкільних закладів і поступовій депрофесіоналізації кадрів [12, с. 6]. Такі події погіршили стан розвитку системи дошкільної освіти, у зв'язку з цим протягом 1991–2000 рр. у регіонах держави припиняють функціонування 7,3 тис. закладів дошкільної освіти (ЗДО). Проте, не-

зважаючи на таку ситуацію, в Україні відбувається становлення національної системи законодавства в галузі дошкільної освіти, у якому враховуються, аналізуються, акумулюються найкращі надбання попередніх років у справі навчання й виховання дітей дошкільного віку [20, с. 1].

У 1993 році була затверджена Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), яка була спрямована на забезпечення розвитку освіти як пріоритетного засобу розбудови Української Держави. Головна мета програми – формування стратегії розвитку дошкільної освіти в Україні, а також створення системи безперервного навчання і національного виховання, досягнення високих освітніх рівнів, постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального і культурного потенціалу як найвищої цінності нації [15, с. 18].

Також, у цей історичний період переходу від командно-адміністративної до ринково-орієнтованої системи управління економікою й дошкільною освітою стара система управління дошкільною освітою показує свою повну неспроможність, на відміну від системи управління загальною середньою освітою, яка виявилася більш стійкою. Це свідчить про необхідність розроблення нових підходів до управління й державно-громадського контролю розвитком дошкільної освіти в державі в цілому та в кожному регіоні зокрема. Незважаючи на те, що вищий законодавчий орган України Верховна Рада приймає Закони України «Про освіту» (1991 р., 1996 р.), «Про дошкільну освіту» (2001 р.), у яких дошкільна освіта визначена як первинна обов'язкова ланка у структурі загальної системи освіти, її розвиток від цього не поліпшується. Щоб забезпечити розвиток дошкільної освіти, її законодавчий статус повинен бути підкріплений адекватним рівнем розвитку системи управління цією галуззю [20, с. 13–14].

Слід зазначити, що у 1995 році стан закладів дошкільної освіти покращується. В Україні вже функціонують 22,3 тис. дошкільних закладів, де виховується 1,7 млн. дітей. Сім'я може вибирати дошкільний заклад з урахуванням особистісних якостей, природних задатків, стану психічного і фізичного здоров'я дітей. Відкриваються різні за змістом і профілем роботи типи закладів дошкільної освіти [7, с. 22].

Упродовж 1997 р. чисельність ЗДО зменшується на 1,7 тисячі. Такий стан із дошкільним вихованням боляче відбивається на розвитку системи дошкільної освіти. Державний контроль за дошкільною освітою в ці роки практично не здійснюється, але все ж держава намагається опосередковано контролювати діяльність ЗДО [8, с. 2].

1998 рік відзначається прийняттям Базового компоненту дошкільної освіти України, в якому проголошується впровадження у практику особистісно-орієнтованих технологій. Виконання вимог Базового компоненту дошкільної освіти мають забезпечувати заклади дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, а відповідальність за здобуття дітьми дошкільної освіти покладено на їхніх батьків і навчальні заклади, де вони утримуються. Відтак, успішна життєдіяльність ЗДО у нових умовах покладається на керівний апарат у галузі дошкільної освіти, а це можливо лише тоді, коли директор виконує свої управлінські функції, що ґрунтуються на науковій основі [22, с. 87].

Педагогічні дослідження, що припадають на початок XXI ст., активізують інтерес учених до пошуку наукових ресурсів для стійкого розвитку системи дошкільної освіти та управління нею. При цьому основна увага приділяється виявленню потенційних можливостей процесів, забезпеченню умов модернізації змісту і структури дошкільної освіти та управління нею [10, с. 8].

До прикладу, науковець Л. Денякіна [6, с. 40] зауважує, що для ефективного функціонування системи закладів дошкільної освіти, необхідно внести зміни в управління ними, а саме актуальності має набути розподіл відповідальності, створення таких умов для діяльності педагогічного працівника, забезпечення такого рівня мотивації, які передбачають вибір руху від рутинного в бік творчого та новаторського ставлення до власної діяльності [4, с. 6].

Як стверджує вчена О. Липовецька [13], упродовж останніх 10–15 років державно-громадське управління системою освіти в Україні на регіональному рівні здійснюється через старі структури, які що не адаптовані до перехідних умов і сучасного ринку освітніх послуг. При цьому в процесі державного управління системою освіти на регіональному рівні не повністю враховується регіональна специфіка, а місцеві органи самоврядування зазвичай відмежовані від процесу управління й контролю, зокрема. Крім того, законодавчо не встановлено участь органів місцевого самоврядування в удосконаленні закладів дошкільної освіти і комплексів. При цьому важливим є те, що, у процесі зміщення акцентів управління з державного на громадське виявляється потужний стимул розвитку, послідовної гармонізації державно-громадського управління й контролю в галузі дошкільної освіти [13, с. 248].

Порівняно з 90-ми роками минулого століття, коли ЗДО масово закривалися, початок XXI століття вирізняється тим, що органи державного управління поступово уповільнюють цей процес і навпаки, намагаються відкривати все більше й більше ЗДО різних типів та здійснювати контроль за їхньою роботою.

У контексті зазначеного вище, слід зауважити, що нині процес управління в галузі дошкільної освіти значно ускладнюється, адже численні завдання, що поставлені різноманітними державними установами і громадськістю, до цього часу ще не систематизовані й не впроваджені [21, с. 9].

Протягом 2001–2002 рр. Міністерством освіти і науки України видано наказ «Про затвердження Порядку державної атестації загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних навчальних закладів», у якому розписано порядок державної атестації дошкільних закладів та аргументовано основні завдання й принципи проведення атестації (2001 р.) [23], також Президентом України було затверджено Національну доктрину розвитку освіти, до якої включено спеціальний розділ, що присвячений управлінню й контролю за освітою (2002 р.) [14].

Стає зрозуміло, що саме у 2001 році відбувається правове закріплення системи, поліпшення співпраці контролюючих органів, формування правових гарантій ефективності державного контролю, а також затвердження норм утручання держави в діяльність освітніх установ.

У 2004 році МОН України затверджує зміни до порядку державної атестації загальноосвітніх, дошкільних і позашкільних навчальних закладів, але змін, які б стосувалися контролю за діяльністю дошкільної освіти, тут

не прослідковується [24].

2005 рік відзначається виданням наказу «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні»; 2008 р. – наказ «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні»; 2010 р. – наказ «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні», «Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників»; 2011 р. – наказ «Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти» (визначено механізм організації та проведення моніторингу якості дошкільної освіти); 2012 р. – оприлюднення Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, де окремим питанням винесено пункт про модернізацію системи управління та контролю освітою, у якому велику увагу приділено інноваційним стратегіям, створенню сучасних систем освітніх проектів і моніторингу, розвитку моделі державно-громадського управління, посилення ролі та взаємодії всіх суб'єктів освітньої політики, у якій особистість, суспільство й держава стають рівноправними суб'єктами і партнерами [16]; 2015 р. – наказ «Про затвердження порядку державної атестації дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних закладів», у якому описуються основні положення стосовно державного контролю за діяльністю навчальних закладів, у тому числі дошкільних установ різних типів і правила поведінки атестаційної комісії у стінах освітніх установ.

У цілому ж слід зауважити, що процес державного

контролю за діяльністю закладів дошкільної освіти України пройшов ряд випробувань і на початку XXI століття утвердився як закономірна невід'ємна одиниця освітнього процесу без якої не можуть провадити діяльність дошкільні установи.

Проведений у ході дослідження огляд і вивчення інформативних джерел і наказів МОН України дозволяє стверджувати, що піднесений розвиток державного контролю за діяльністю закладів дошкільної освіти в Україні припадає на початок нового тисячоліття й триває до нині. Починаючи з 2001 року органи державної влади посилюють увагу до різних типів ЗДО і безпосередньо контролюють їхню діяльність.

Отже, у контексті зазначеного вище нами було визначено такі етапи становлення й розвитку державного контролю за системою дошкільної освіти в Україні другої половини XX століття:

I етап (1943–1959 рр.) – відбудова системи дошкільної освіти (1943 р.) (розширення мережі дитячих закладів і покращення їх роботи (1945 р.), розроблення програм для дітей дошкільного віку (1959 р.).

II етап (1960–1969 рр.) – становлення системи громадського огляду дошкільних закладів України (зародження державного контролю за діяльністю ЗДО різних типів (1960 р.), розроблення перших нормативно-правових документів, що регламентують діяльність Міністерства освіти СРСР з управління й контролю за дошкільними установами різних типів (1969 р.).

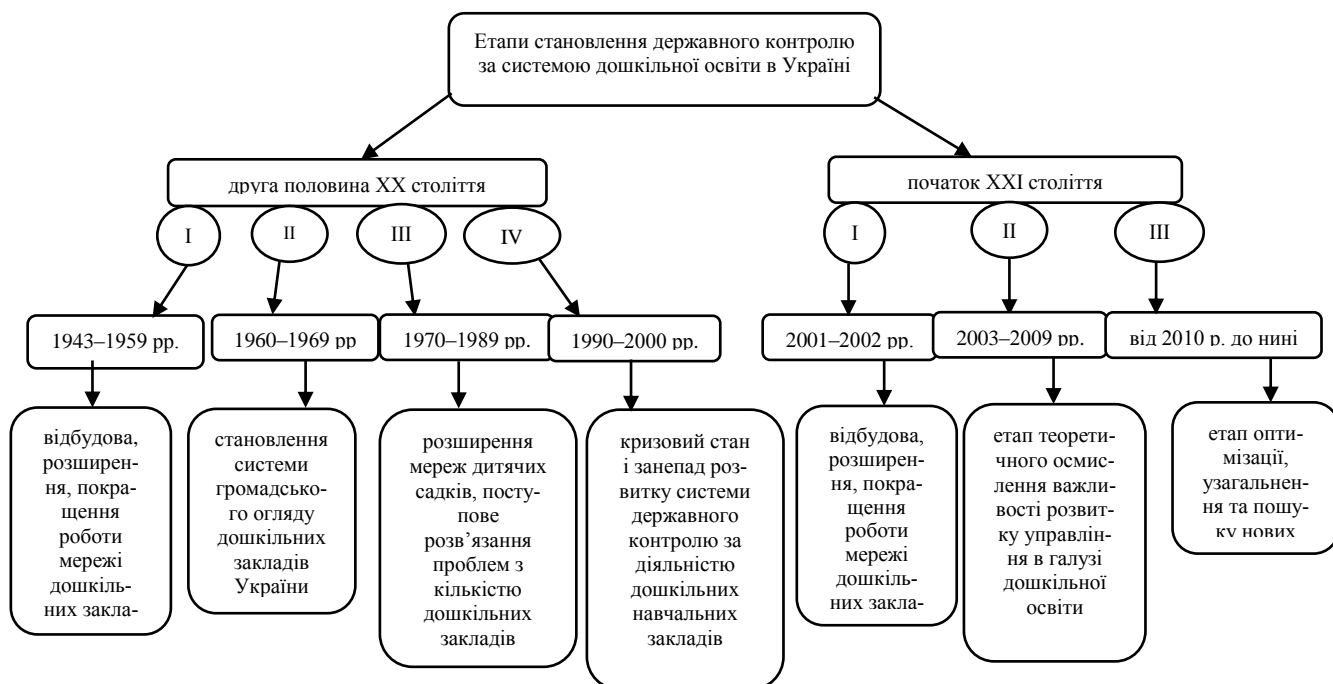

Рис. 1. Етапи становлення державного контролю за системою дошкільної освіти в Україні.

III етап (1970–1989 рр.) – розширення мереж дитячих садків, поступове розв'язання проблем з кількістю дошкільних закладів (реорганізація дошкільних установ (1970 р.), право відділу народної освіти контролювати діяльність закладів дошкільної освіти (1978–1979 рр.), упровадження положення про інспектора-методиста з дошкільного виховання (1980 р.), піднесення рівня розвитку державного контролю за діяльністю ЗДО (1989 р.).

IV етап (1990–2000 рр.) – кризовий стан і занепад розвитку системи державного контролю за діяльністю закладів дошкільної освіти (1990–1992 р.) (пошук нових управлінських підходів (1993–2000 рр.).

Також, нами виділено етапи розвитку державного контролю початку XXI століття:

I етап (2001–2002 рр.) – відродження дошкільної освіти як такої, що має свої права та обов'язки, зародження безпосереднього державного контролю за діяльністю ЗДО різних типів і форм власності (затверджено наказ про порядок державної атестації);

II етап (2003–2009 рр.) – етап посиленої уваги до розвитку управління в галузі дошкільної освіти;

III етап (від 2010 р. до наших днів) – етап оптимізації, узагальнення, пошуку нових ідей, посилення розвитку системи управління та державно-громадського контролю.

лю закладами дошкільної освіти.

Для ліпшої загальної візуалізації поетапного становлення державного контролю за системою дошкільної освіти в Україні можна звернутися до наступної схеми.

Висновки. Отже, система розвитку державного контролю за діяльністю закладів дошкільної освіти другої половини ХХ – початку ХХІ століття має свої злети та падіння. Ця система, то стрімко розвивається, то зазнає регресивних змін. Варто відзначити, що процес становлення державного контролю за діяльністю закладів до-

шкільної освіти України у своєму розвитку пройшов ряд випробувань і на початку ХХІ століття утвердився як закономірна невід’ємна одиниця освітнього процесу без якої не можуть проводити діяльність дошкільні установи.

Серед перспектив подальшого дослідження даної проблеми виокремлюємо роботу з детального вивчення зарубіжного досвіду становлення державного контролю за діяльністю закладів дошкільної освіти у теорії та практиці управління освітою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абакумов А. А. Народное образование в СССР. Общеобразовательная школа : сборник документов 1917–1973 гг. / А. А. Абакумов, Н. П. Кузин, Ф. И. Пузырев, Л. Ф. Литвинов. – М. : Педагогика, 1974. – 560 с.
2. Амеліна Ю. Коли було створено перший дитячий садочок? / Ю. Амеліна // Прес-центр. – 2009. – № 11. – С. 4.
3. Венжик Л. Ф. Общественное дошкольное воспитание в Украинской ССР / Л. Ф. Венжик // Дошкольное воспитание. – 1978. – № 5. – С. 27.
4. Гуз А. А. Система контроля в дошкольном учреждении учебно-методическое пособие / А. А. Гуз. – Минск, 2010. – 178 с.
5. Дейкун Д. І. Організація праці інспектора-методиста / Д. І. Дейкун, П. І. Дроб’язко. – Київ : Рад. шк., 1990. – 176 с.
6. Денякина Л. М. Руководство коллективом на демократических основах / Л. М. Денякина // Управление дошкольным образовательным учреждением : научно-практический журнал. – 2012. – № 8. – С. 40–47/
7. Доповідна записка: про стан та перспективи розвитку суспільного дошкільного виховання в Україні // Інформаційний збірник Міністерства освіти України. – 1995. – № 11. – С. 22.
8. Згуровський М. З. Про стан дошкільної, середньої, професійно-технічної освіти у 1997 році та завдання щодо подальшого розвитку в 1998 році / М. З. Згуровський // Освіта України. – 1998. – 25 березня. – С. 2
9. Кабінет Міністрів України «Положення про дошкільний навчальний заклад № 305 від 12 березня 2003 р.» // Все для вчителя. – 2011. – № 25–27. – С. 17–18/
10. Калініна Л. М. Теоретико-прикладні аспекти формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу : монографія / Л. М. Калініна. – Київ : Педагогічна думка, 2012. – 159 с.
11. Коваленко Є. І. Тенденції розвитку дошкільного виховання в Україні у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. / Є. І. Коваленко // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя : психолого-педагогічні науки. – 2014. – № 1. – С. 245–246
12. Кононко О. Л. Діагностика сектору дошкільної освіти в Україні: звіт за результатами комплексного дослідження / О. Л. Кононко, А. С. Зайченко. – Київ: Відродження, 2013. – 145 с.
13. Липовецька О. Зарубіжний досвід управління освітою регіону / О. Липовецька // Вісник національної академії державного управління при Президенті України. – 2013. – № 1. – С. 248
14. Луничек В. Е. Развитие теории управления образованием в Украине и мире в новейший период (после 1991 г.) [Электронный ресурс] / В. Е. Луничек // Актуальные проблемы государственного управления. – 2014. – Режим доступа до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2014_1_3.
15. Мазуркевич О. Освіта 21 століття: воскресіння нетлінного, відродження заповітного / О. Мазуркевич // Рідна школа. – 1994. – № 7. – С. 18
16. Новый тлумачний словник української мови / за ред. В. В. Яременка. – Київ : Аконт, 1999. – Т. 2. – 910 с.
17. Онаць О. Взаємозв’язок стилю поведінки керівника і ефективності управління на громадсько-державних засадах / О. Онаць // Рідна школа. – 2012. – № 8–9. – С. 46.
18. Пісоцька Л. С. Організація системи управління в контексті розвитку дошкільної освіти / Л. С. Пісоцька // Педагогічний дискурс. – 2010. – № 8. – С. 180.
19. Пісоцька Л. С. Соціально-педагогічні умови управління розвитком дошкільної освіти в регіоні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «загальна педагогіка та історія педагогіки» / Пісоцька Л. С. – К., 2004. – 20 с.
20. Пісоцька Л. С. Сучасні методи управління в контексті діяльності керівника дошкільного навчального закладу / Л. С. Пісоцька // Тірська школа українських Карпат. – 2013. – № 8–9. – С. 64.
21. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навчальний посібник / Т. І. Поніманська. – Київ : Академвидав. – 2006. – 455 с.
22. Поташник М. М. Управление качеством образования: практикоориентированная монография и методическое пособие / М. М. Поташник. – М. : Педагогическое общество, 2000. – 448 с.
23. Про затвердження Порядку державної атестації загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних навчальних закладів : Наказ № 658 від 16.08.2004 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступа до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0678-01>.
24. Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників: Наказ № 930 від 06.10.2010 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступа до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1255-10/page>.
25. Український педагогічний словник / за ред. С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.

REFERENCES

1. Abakumov A. A., Kuzin N. P., Puzirev F. I., Litvinov L. F. Public education in the USSR. Comprehensive school: a collection of documents of 1917–1973 [*Narodnoe obrazovanie v SSSR. Obshcheobrazovatel'naiia shkola : sbornik dokumentov 1917–1973*], Moscow: Pedagogy, 1974, 560 p.
2. Amelina Yu. When was the first kindergarten created? [*Kogda byl sozdan pervyi detskii sad?*] Press-center, 2009, No. 11, p. 4.
3. Venzhik L. F. Public pre-school education in the Ukrainian SSR. Preschool education [*Obshchestvennoe doshkol'noe vospitanie v Ukrainskoi SSR*], 1978, No 5, p. 27.
4. Guz A. A. Control system in a pre-school: educational-methodical manual [*Sistema kontrolia v doshkol'nom uchrezhdenii: uchebno-metodicheskoe posobie*], Minsk, 2010, 178 p.
5. Deikun D. I., Drobyazko P. I. Organization of labor of the inspector-methodologist [*Organizatsiia truda inspektora-metodista*], Kiev: Radianska School, 1990, 176 p.
6. Denyakina L. M. Management of the team on a democratic basis [*Rukovodstvo kollektivom na demokraticeskikh osnovakh*]. Management of a pre-school educational institution: a scientific and practical journal, 2012, No. 8, pp. 40–47.
7. Memorandum: on the state and prospects for the development of public preschool education in Ukraine [*Dokladnaia zapiska: o sostoianii i perspektivakh razvitiia obshchestvennogo doshkol'nogo vospitaniia v Ukrainie*]. Information collection of the Ministry of Education of Ukraine, 1995, No. 11, p. 22.
8. Zgurovsky M. S. On the state of preschool, secondary, vocational education in 1997 and tasks for further development in 1998 [*O sostoianii doshkol'nogo, srednego, professional'no-tekhnicheskogo obrazovaniia v 1997 godu i zadachi po dal'neishemu razvitiuu v 1998 godu*]. Education of Ukraine, 1998, 25 March, p. 2.
9. The Cabinet of Ministers of Ukraine "Regulations on pre-school educational institutions. № 305 from March 12, 2003" [*Polozheniia o doshkol'nom uchebnom zavedenii № 305 ot 12 marta 2003*]. All for the teacher, 2011, No. 25–27, pp. 17–18.

10. Kalinina L.N. Theoretical and Applied Aspects of Forming the Information Culture of the Head of the General Educational Institution: monograph [Teoretiko-prikladnye aspekty formirovaniia informatsionnoi kul'tury rukovoditel'ia obshcheobrazovatel'nogo uchebnogo zavedeniia: monografiia], Kiev: Pedagogical thought, 2012, 159 p.
11. Kovalenko E. I. Tendencies of the development of preschool education in Ukraine in the second half of the XX - beginning of the XXI century [Tendentsii razvitiia doshkol'nogo vospitaniia v Ukraine vo vtoroi polovine KhKh – nachale XXI veka], Scientific Notes of the NSU. Gogol: psychological and pedagogical sciences, 2014, No. 1, pp. 245-246.
12. Kononko A. L., Zaichenko A. S. Diagnostics of the pre-school education sector in Ukraine: report on the results of a comprehensive study [Diagnostics sektora doshkol'nogo obrazovaniia v Ukraine: otchet po rezul'tatam kompleksnogo issledovaniia], Kiev: Revival, 2013, 145 p.
13. Lipovetsky A. Foreign experience of education management in the region [Zarubezhnyi opyt upravleniia obrazovaniem regiona], Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, 2013, No. 1, p. 248.
14. Lunyachek V. E. Development of the theory of education management in Ukraine and the world in the newest period (after 1991) [Razvitie teorii upravleniia obrazovaniem v Ukraine i mire v noveishii period (posle 1991 g.)], Actual problems of public administration, 2014 [Electronic resource].
15. Mazurkevich A. Education of the 21st century: Sunday of the imperishable, the revival of the cherished [Obrazovanie 21 veka: voskresen'e netlennoho, vozrozhdenie zavetnogo], Elementary School, 1994, No. 7, p. 18.
16. New Dictionary of the Ukrainian language [Novyi tolkovyi slovar' ukrainskogo iazyka]; Ed. V. V. Yaremenko. Kiev: Aconite, 1999, part 2, 910 p.
17. Onats A. The relationship between the style of conduct of the leader and the effectiveness of management on public-state principles [Vzaimosviaz' stilia povedeniia rukovoditel'ia i effektivnosti upravleniia na obshchestvenno-gosudarstvennykh nachalakh], Elementary School, 2012, No. 8-9, p. 46.
18. Pesotskaya L. S. The organization of the management system in the context of the development of preschool education [Organizatsiia systemy upravleniia v kontekste razvitiia doshkol'nogo obrazovaniia], Pedagogical discourse, 2010, No. 8, p. 180.
19. Pesotskaya L. S. Socio-pedagogical conditions for the management of the development of preschool education in the region [Sotsial'no-pedagogicheskie uslovia upravleniia razvitiem doshkol'nogo obrazovaniia v regione]. Kiev, 2004, 20 p.
20. Pesotskaya L. S. Modern management methods in the context of the activity of the head of preschool educational institution [Sovremennye metody upravleniia v kontekste deiatel'nosti rukovoditel'ia doshkol'nogo uchebnogo zavedeniia], Mountain school of Ukrainian Carpathians, 2013, No. 8-9, p. 64.
21. Ponimanska T. I. Preschool pedagogy: a textbook [Doshkol'naia pedagogika: uchebnoe posobie]. Kiev: Academademavad, 2006, 455 p.
22. Potashnik, M. M. Quality Management of Education: Practical-Oriented Monograph and Methodical Manual [Upravlenie kachestvom obrazovaniia: praktikoorientovannaia monografiia i metodicheskoe posobie], Moscow: Pedagogical Society, 2000, 448 p.
23. On approval of the Order of state attestation of general educational, preschool and out-of-school educational institutions: Order No. 658 of 16.08.2004 [Ob utverzhdenii Poriadka gosudarstvennoi attestatsii obshcheobrazovatel'nykh, doshkol'nykh i vneshkol'nykh uchebnykh zavedenii: Prikaz № 658 ot 16.08.2004], Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine [Electronic resource].
24. On approval of the Model Provision on attestation of pedagogical workers: Order No. 930 of 06.10.2010 [Ob utverzhdenii Tipovogo polozheniia ob attestatsii pedagogicheskikh rabotnikov: Prikaz № 930 ot 06.10.2010], The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine [Electronic resource].
25. Ukrainian Pedagogical Dictionary [Ukrainskii pedagogicheskii slovar']; Ed. S. V. Goncharenko. Kiev: Education, 1997, 376 p.

Historiography of the formation of state control over the activity of preschool educational institutions in Ukraine (the second half of the XX – beginning of the XXI century)

Yu. O. Solovey

Abstract. The object of the research is determined in the introduction being the state control over activity of preschool educational institutions. The main stages of the formation and development of state control over the activity of preschool educational institutions in Ukraine are determined. The purpose of the study is to substantiate the historical stages in the formation of state control over the activities of pre-school educational institutions in Ukraine. In the main part, the historical component of the development of state control system in the context of pre-school education development is characterized. The conducted review and analysis of informative sources and orders of the Ministry of Education and Science of Ukraine. The main laws of Ukraine are considered, which regulate the education management bodies for exercising state control over the work of pre-school institutions. The main periods of development and decline of state control are described. The stages of formation and development of state control over the system of preschool education in Ukraine in the second half of the 20th century are determined. The development of state control at the beginning of the 21st century has been studied, and the stages of its formation have been singled out. The beginning of the 21st century is known to be the period of state control approval as a regular integral part of the educational process.

Keywords: state control, preschool education, pre-school educational institution, stage, historical period, management.